

Preporuke Centra za demokraciju i pravo Miko Tripalo za povećanje transparentnosti i odgovornosti hrvatskog sudstva

U brojnim međunarodnim usporedbama hrvatski sudski sustav pokazuju nepovoljne rezultate u pogledu trajanja postupaka te percepcije javnosti o političkim i ekonomskim utjecajima na sudstvo. Neefikasnost sudstva ogleda se i u visokom broju sudaca u odnosu na broj stanovnika te visokih rashoda u odnosu na bruto društveni proizvod. Povjerenje javnosti u sudstvo je nisko, sudstvo je nedovoljno transparentno, a postoje i indicije o povezanosti dijela sudačkih krugova s političkim strukturama. Oni koji su ovlašteni za pokretanje stegovnih postupaka prema sucima koji narušavaju principe sudačke etike vrlo su neskloni primjenjivati svoje ovlasti.

Istodobno, sudstvo uživa potpunu samostalnost ne samo u donošenju presuda nego i u imenovanju sudaca, pokretanju stegovnih postupaka te odlučivanju o izboru Državnog sudbenog vijeća (DSV).²

S ciljem uklanjanja ovih slabosti, donosimo preporuke koje trebaju povećati stupanj transparentnosti sudskog sustava, ojačati mehanizme ostvarivanja odgovornosti sudaca te demokratizirati izbor Državnog sudbenog vijeća. Premda se preporuke uglavnom direktno ne odnose na pitanje efikasnosti i troškova sustava, razumno je pretpostaviti da bi usvajanje preporuka pridonijelo poboljšanju situacije i u tom pogledu.

Polazeći od toga da ustavne promjene treba poduzimati samo kada su iscrpljena ostala pravna sredstva, preporuke ciljaju na potrebne reforme prije svega odlukama samih sudskih institucija, a potom i izmjenama zakona. Predložene promjene su koncipirane tako da ne dovode u pitanje samostalnost sudstva, no jačaju njegovu transparentnost i mehanizme odgovornosti.

Dok se u ovom radu osvrćemo prije svega na pitanje transparentnosti i odgovornosti u sudstvu, postoje druge važne teme koje također zaslužuju pažnju, poput opterećenosti sudstva velikim brojem predmeta koje često svojim djelovanjem uzrokuju druga državna tijela, te slabom IT i drugom infrastrukturom. Centar Miko Tripalo namjerava organizirati rasprave na te teme u budućnosti.

I. Izbor sudaca

Postoji veliko nepovjerenje javnosti i pravne profesije prema objektivnosti postupaka za izbor sudaca, a na nedostatke u tim postupcima upozorio je i Ustavni sud. S tim u vezi dajemo tri preporuke:

Preporuka 1: Sve DSV-ove intervju s kandidatima za sudačke položaje treba trajno učiniti dostupnima javnosti putem video-streaminga.

Preparuka 2: DSV treba objaviti sve dokumente koji se razmatraju u postupku izbora kandidata za više sudačke položaje, osim onih koji imaju oznaku povjerljivosti.

Zahvaljujemo se prof. dr. sc. Alanu Uzeltu, koji je u više navrata komentirao tekst, panelistima (profesorima Mihajlu Diki, Vedranu Đulabiću, Viktoru Gotovcu i Ivi Josipoviću) i sudionicima na raspravi *Stanje u hrvatskom pravosuđu*, održanoj u rujnu 2021. god., sudionicima koji su odgovorili na anketu koju smo proveli krajem 2020.god. i početkom 2021. god., kao i onima koji su nam pomogli u sastavljanju ankete.

² O povijesnom kontekstu takvih rješenja vidi govor Radovana Dobronića na sjednici Saborskog odbora za pravosuđe 9.9.2021.

Preporuka 3: DSV treba ostaviti rok u kojem odvjetničke komore, tužilaštva, akademske institucije i organizacije civilnoga društva mogu dati mišljenje o kandidatima prije izbora, te objaviti ta mišljenja na svojoj web stranici.

Način provedbe: DSV može sve tri preporuke samostalno primijeniti ili se one mogu uvesti izmjenama zakona.

II. Javnost stegovnih postupaka

U stegovnim postupcima protiv sudaca načelno se primjenjuju procesna pravila kaznenoga postupka, no istodobno je Poslovníkom DSV-a određeno da su sjednice DSV-a na kojima se raspravlja o stegovnim postupcima zatvorene za javnost (osim ako sudac protiv kojeg se postupak vodi ne zatraži da sjednica bude javna). DSV objavljuje samo vrlo štute informacije o stegovnim postupcima, a internetske stranice DSV-a ne sadrže sustavne podatke o pokrenutim stegovnim postupcima, razlozima njihova pokretanja te trajanju tih postupaka i ishodu postupaka.

Radi jačanja transparentnosti stegovnih postupaka, dajemo sljedeće preporuke:

Preporuka 4: Zakonom treba propisati javnost stegovnih postupaka.

Preporuka 5: Zakonom treba odrediti obavezu DSV-a da godišnje detaljno obavještava Sabor o svim stegovnim postupcima.

Preporuka 6: Zakonom treba uvesti obavezu nadležnog ministra da jednom godišnje obavještava Sabor o tome kako je koristio svoje ovlaštenje za pokretanje stegovnih postupaka protiv sudaca.

III. Sigurnosne provjere

Kao reakciju na nedavna događanja u sudstvu, Vlada je nedavno predložila izmjene Zakona o sudovima kojim bi se uvela redovita sigurnosna provjera svih sudaca. Prijedlog je da predsjednici sudova u roku od mjesec dana moraju pokrenuti obveznu sigurnosnu provjeru svih sudaca koji nisu prošli takvu proceduru u posljednjih 5 godina.

Rezultati provjere slali bi se Predsjedniku VSRH i ministru, a ne predsjednicima sudova koji po prijedlogu zakona podnose zahtjev za sigurnosnu provjeru, iako bi prema zakonu o sigurnosnim provjerama oni morali dobiti te rezultate. Odluku o tome postoji li sigurnosna zapreka za svakog suca davala bi prema predloženoj noveli Opća sjednica Vrhovnog suda Republike Hrvatske (VSRH). Zatim bi Predsjednik VSRH o utvrđenom postojanju sigurnosnih zapreka obavještavao nekoliko instanci: predsjednika suda u kojem sudac obnaša sudačku dužnost, predsjednika neposredno višeg suda, nadležno sudačko vijeće i ministra nadležnog za poslove pravosuđa. Sam tekst novele ništa ne kaže što će se zatim dogoditi, no u obrazloženju stoji da ovlaštenici predlagači tada „mogu“ pokrenuti stegovni postupak. Dakle mogu, ali i ne moraju.

Prijedlog je u mnogo aspekata nedorečen te nije vidljivo da bi mogao pridonijeti poboljšanju stanja u sudstvu.

Prvo, takvih sudaca vjerojatno može biti i do tisuću. Po Zakonu o sigurnosnim provjerama one se moraju obaviti u roku od 30 do 120 dana od podnošenja zahtjeva, ovisno o stupnju provjere. Prijedlog novele ne specificira koji će se stupanj temeljne provjere primijeniti, no prema Zakonu o sigurnosnim provjerama slijedi da o tome može odlučiti sigurnosna služba. U nedostatku objašnjenja od strane predlagača teško je vidjeti da provjera tako velikog broja sudaca u tako kratkom vremenu može dovesti do pouzdanih rezultata. Takva situacija nesavladljive „gužve“ ponoviti će se 5 godina kasnije, kada će se prema tekstu prijedloga takav velik broj provjera morati ponoviti.

Drugo, po Zakonu o sigurnosnim provjerama osobe koje su njezin predmet moraju dati svoju suglasnost za takvu provjeru, i to za svaki stupanj provjere posebno. Prijedlog izmjene zakona ništa ne kaže što će se dogoditi ako sudac na to ne pristane. Ako pak neki drugi zakon određuje da se kod provjere sudaca takva suglasnost ne mora tražiti, predlagač novele je to trebao navesti. U tom kontekstu je korisno prisjetiti se da znatan broj sudaca nije deklarirao svoju imovinu sve dok nepostupanje po toj odredbi zakona nije okvalificirano kao razlog za pokretanje stegovnog postupka.

Treće, sigurnosne službe imaju svoje metode prikupljanja podataka, od kojih mnoge ne dosežu kriterije koje moraju zadovoljiti dokazi u kaznenom pa i stegovnom postupku. Sigurnosne provjere mogu zato samo rezultirati indicijama koje traže dodatne istražne radnje s ciljem da bi se stvorila potrebna pravna osnova za donošenje odluke u stegovnim postupcima. Prijedlog novele međutim ne precizira tko će takve istražne radnje poduzeti.

Predlagač novele nije objasnio ni zašto niti na osnovi čega očekuje da će sigurnosne provjere rezultirati u dovoljno solidnoj osnovi za pokretanje stegovnih postupaka.

Četvrto, u uvjetima nedovoljne transparentnosti sudskog sustava povećavati ulogu sigurnosnih službi u sudstvu je kontraproduktivno: po prirodi svoje djelatnosti one ne mogu pridonijeti većoj transparentnosti.

Preporuka 7: Predlagač zakonske novele treba odustati od nediskriminativne sigurnosne provjere svih sudaca.

IV. Iniciranje te pripremanje stegovnih postupaka

Ovlašteni predlagači stegovnih postupaka (predsjednici sudova, sudska vijeća, ministar pravosuđa) pokazuju slabu sklonost njihovu pokretanju. Iznimka je jedino tamo gdje je zakonodavac direktno propisao obvezu pokretanja postupka, a to je prije svega u slučajevima neispunjenja sudačke radne norme.

Dalje, nije jasno posjeduju li ovlašteni predlagači dovoljno resursa pa i ovlaštenja za istražne postupke koji bi vodili uspješnom zaključenju stegovnih postupaka. Kako je odgovornost sudaca znatno šira od kaznene odgovornosti (primjerice čuvanje ugleda sudstva), potrebno je osigurati resurse i ovlaštenja za istražne postupke koji će zadovoljiti kriterije za donošenje sankcija u stegovnim postupcima. Sadašnji zakon predviđa mogućnost formiranja istražnih povjerenstava za utvrđivanja činjenica u DSV-u, no to tijelo može formirati takvo povjerenstvo samo nakon što su ovlaštene osobe već podnijele zahtjev za pokretanje stegovnog postupka protiv pojedinog suca, dok bi činjenice očito bilo potrebno utvrditi prije toga.

Upitan je i kapacitet samog DSV-a da takve postupke provodi kvalitetno i učinkovito te u razumnom roku. Kod zadnjih promjena zakona zakonodavac je smanjio priznato radno vrijeme članovima DSV-a za obavljanje njihove dužnosti s 50% na 20% njihove sudačke radne obaveze. Istodobno je broj zaposlenih u stručnoj službi DSV-a simboličan u odnosu na zadatke te institucije.

U Bosni i Hercegovini, na osnovi prijedloga međunarodnih organizacija, u okviru Visokog sudskog i tužilačkog vijeća postoji Ured disciplinskog tužioca koji raspolaže znatnim resursima i ovlaštenjima. Svaki građanin BiH može se obratiti tom uredu ako smatra da sudac narušava zakonske odredbe zakona i kodeksa koje su obavezujuće za suce.

Preporuka 8: Zakonodavac treba predvidjeti osnivanje posebnog ureda kod Predsjednika VSRH koji bi provodio istražne radnje kada postoji sumnja da je potrebno pokrenuti stegovni postupak protiv suca. Taj ured bi mogao djelovati i na osnovi pritužbi građana. Sam postupak bi na osnovi nalaza tog ureda pokretao Predsjednik VSRH.

Način provedbe: izmjenama zakona.

V. Transparentnost sudskih odluka

- Odluke Vrhovnog suda se načelno objavljuju (uz neke iznimke), no njihova javna objava kasni od nekoliko tjedana do nekoliko godina;
- Usprkos odredbama koje na to obvezuju, uz odluke Vrhovnog suda ne objavljuju se povezane odluke nižih sudova, što otežava razumijevanje objavljenih odluka;
- Odluke županijskih sudova samo se iznimno objavljuju, a odluka o tome prepuštena je samim sudovima, tako da je u pravilu javnosti dostupan uvid u praksu od cca 1% do 5% odluka tih sudova;
- Odluke općinskih sudova načelno se ne objavljuju na internetu, a uvid javnosti u sudske spise je vrlo otežan;
- Dok je značajan broj sudskih odluka raspoloživ u sustavu „SupraNova“, on je dostupan samo sucima, ali ne i javnosti, pa ni profesionalnim sudionicima, npr. odvjetnicima te strankama kojima je takav uvid nužan za djelotvorno korištenje pravnih sredstava potrebnih za pristup najvišim sudskim instancama.

U svom Izvješću za 2020. god. Predsjednik VSRH založio se za integraciju sustava e-spisa i „SupraNove“, kako bi se postigao „otvoren i sveobuhvatan pristup registru sudskih odluka“. Nije međutim određen nikakav rok do kada bi to trebalo ostvariti, niti je precizirano kakve je korake sam Vrhovni sud u proteklim godinama poduzimao ili će poduzimati, niti kakvi se specifični koraci u tom cilju očekuju od drugih institucija.

Prema nekim mišljenjima, objava svih presuda tražila bi velike resurse za anonimiziranje, a takvi resursi nisu raspoloživi. Nedostatak resursa zato bi mogao postati ozbiljna prepreka da se u razumnom roku ostvari napredak u objavljivanju presuda, pa se stoga otvara pitanje može li se na drugi način kratkoročno poboljšati aktualno stanje, npr. tako da se svim odvjetnicima te strankama koje dokažu pravni interes dade pristup datoteci s neanonimiziranim sudskim odlukama i presudama.

Neke zemlje EU-a dopuštaju i novinarima dostup neanonimiziranim sudskim odlukama i presudama, kao i svim materijalima koji su upotrijebljeni u sudskom procesu, uz vrlo malo iznimaka.

Preporuka 9: Predložena novela treba utvrditi zakonski rok do kada treba postići objavu svih sudskih presuda na web stranicama sudova te koordinirati rad svih institucija involviranih u tom procesu.

Preporuka 10: Vlada treba načiniti program osiguranja materijalnih uvjeta za objavu presuda.

VI. Dostup odvjetnika, novinara i organizacija civilnoga društva neanonimiziranim presudama

U našem sudskom sustavu postoji elektronski sustav „SupraNova” s neanonimiziranim presudama, no on je dostupan samo zaposlenima u sudovima i Ministarstvu. Kako se anonimizirane odluke pak u velikoj mjeri ne objavljuju, odvjetnici ne mogu dobiti pravi uvid u sudsku praksu.

Preporuka 11: U skladu s principom javnosti sudovanja, zakon treba osigurati odvjetnicima, novinarima, organizacijama civilnoga društva, istraživačima, kao i građanima koji imaju legitimni interes cjelovit i brz pristup svim neanonimiziranim sudskim odlukama u sustavu „SupraNova”.

Način provedbe: izmjenama zakona.

VII. Anonimiziranje objavljenih sudskih odluka

VSRH je pravilnikom odredio da se sve sudske presude objavljene na internetu moraju anonimizirati, što nije praksa svih EU zemalja (Irska, Italija, Cipar i Malta su ograničile anonimiziranje na posebno osjetljive teme te u slučaju opravdanih zahtjeva stranaka), dok druge zemlje dopuštaju iznimke kada se radi o ličnostima javnog života i sl.

Preporuka 12: VSRH treba organizirati javnu raspravu o principima anonimizacije sudskih presuda s ciljem preispitivanja postojećih rješenja u pravilniku te zatim izmijeniti svoju odluku.

VIII. Dodjela predmeta u rad sucima

U svijetu je praksa nasumične dodjele predmeta pojedinim sucima usko povezana uz načela poštenog suđenja te je motivirana time da se izbjegne koluzivno ponašanje u sudstvu. U zemljama srodne pravne tradicije, kao što su Njemačka ili Slovenija, pravo na zakonitog suca (tj. suca određenog nasumičnim odabirom, a ne diskrecijskom odlukom određenog tijela) ima status ustavnog jamstva. Kod nas se većina predmeta raspodjeljuje računalnim algoritmom, no postoje i iznimke. Razlozi odstupanja od algoritma se ne objavljuju. Takva praksa može dovesti do neobjektivnog suđenja.

Predložena novela zakona ukida tzv. ručno dodjeljivanje predmeta u rad u sudovima koji dosad nisu mogli primjenjivati automatski algoritam (ni tamo se predmeti u principu nisu trebali dodjeljivati diskrecijski, već po abecedi). No predloženi zakonski tekst ostat će ambivalentan jer se spominju kriteriji potrebe ravnomjerne podjele predmeta te složenosti predmeta, a da se ne precizira da će oni biti ugrađeni u automatski algoritam.

Preporuka 13: Novela treba direktno odrediti da će cilj ravnomjerne podjele predmeta, uvažavajući i njihovu složenost biti ugrađen u automatski algoritam.

IX. Snimanje sudskih rasprava

Sadašnji način sastavljanja zapisnika sudskih rasprava je predmet česte kritike. Makar se praksa snimanja rasprava počela uvoditi, često ne postoji potrebna oprema, ili pak suci ne prihvaćaju snimanje.

Preporuka 14: Uvesti obavezno elektronsko snimanje rasprava kada god to jedna stranka zatraži.

X. Dostupnost statističkih i analitičkih podataka o radu pravosuđa

Statistički podaci o efikasnosti pravosuđa posljednjih su godina bili nestabilni jer su pojedine korisne kategorije podataka počele nestajati, a nove statističke kategorije slabo reflektiraju ono što bi trebali iskazivati.² Neobrazložene promjene u metodologiji otežavaju usporedivost podataka, a neovisne provjere integriteta objavljenih podataka praktički nema. Samo dio statističkih podataka je utvrđen u Pravilniku o radu u sustavu e-Spis.

Jedan od najbitnijih indikatora, a to je prosječno trajanje sudskih postupaka više se ne može naći u javno dostupnim statističkim zbirkama podataka. Udio presuda koje su potvrđene u žalbenom postupku važan je pokazatelj kvalitete rada prvostupanjskih sudova. No dok Vrhovni sud u svom godišnjem Izvješću Saboru objavljuje takvu statistiku u žalbenim postupcima kod županijskih sudova, kod Visokog prekršajnoga suda te Visokog trgovačkog suda, takve statistike nema za Vrhovni sud kao i za Visoki upravni sud.

Preporuka 15: Ministarstvo nadležno za pravosuđe treba izraditi prijedlog izmjena odnosno donošenja novog propisa o statistici sudskog sustava te organizirati o njemu javno savjetovanje.

XI. Suci kao stranke u postupcima zbog uvrede protiv novinara, novinara i ostalih

Pojedini suci podizali su tužbe i dobivali presude protiv novinara i novinara zbog pretrpljenih duševnih boli i dobivali znatne novčane naknade, čak i kada njihovo ime nije direktno spomenuto u novinskom članku.³ I trenutno postoji znatan broj sudaca s takvim tužbama i znatnim odštetnim zahtjevima.⁴

S druge strane, Smjernice za tumačenje i primjenu kodeksa sudačke etike iz 2016. sugeriraju sljedeće: „Od sudaca se očekuje da se uzdrže od odgovora na javne kritike. Ponekad pojedinci, te članovi izvršne i zakonodavne vlasti javno iznose svoje viđenje o pogreškama i ograničenjima sudaca i njihovih pojedinačnih pravomoćnih odluka, odnosno kritiziraju rad sudaca. Suci se trebaju uzdržati od uvlačenja u javne rasprave o svom radu, jer svojim prihvaćanjem 'političke šutnje' ujedno prihvaćaju da neće javno odgovarati na provokativne kritike. Puno je bolji i pametniji način ignorirati skandalozni napad, nego svojim uključivanjem generirati snagu pokrenute 'akcije'.“

² Vidi prof. dr. sc. Alan Uzelac: *TRANSPARENTNOST KAO OTVORENOST. O kroničnom deficitu u odnosu između pravosuđa i javnosti. Uvodno izlaganje na Okruglom stolu HAZU, 15. lipnja 2021. (uskoro u Zborniku HAZU).*

³ Na rasprostranjenost tužbi protiv novinara s ciljem zastrašivanja upozorila je i EU Komisija: „For example, in Croatia, the extensive use of SLAPPs had a strong impact on media outlets, in particular smaller or local ones, as well as on freelance journalists.“ Vidi *2021_rule_of_law_report_en.pdf*, str. 19.

⁴ Prema podacima HND-a, samo „protiv Hanza Medije trenutno su aktivne 33 tužbe koje je podnijelo 15 sudaca na ukupan iznos od 2,212.500 kuna“.

Praksa tužbi i presuda sa znatnim odštetama u korist sudaca izrazito šteti ugledu pravosuđa.

Preporuka 16: Štetnu praksu u kojoj suci podnose tužbe zbog uvreda i nanošenja duševnih boli u vezi s njihovim sudačkim funkcijama treba eliminirati, bilo samoregulacijom među samim sucima, bilo propisivanjem obaveze da suci mogu podnositi takve tužbe samo nakon što su dobili dozvolu Predsjednika Vrhovnog suda. Novela zakona treba također odrediti da dosuđene odštete u takvim sporovima ne idu u korist sudaca, nego u korist državnog proračuna.

XII. Upravljanje sudskim postupcima

Sporost hrvatskoga sudstva otvara pitanje da li je postojeći sustav upravljanja postupcima (case management) dovoljno dobar da omogućiti sudskim vlastima da efikasno, pravično i nepristrano rade na predmetima koje su dobili u rad te da prate i pravovremeno interveniraju u slučaju neopravdanog odugovlačenja postupaka. Postoje također indicije da su statistički podaci o trajanju postupaka nepotpuni i da ponekad daju pogrešnu predodžbu o stvarnom trajanju postupaka.

Preporuka 17: Vlada treba zamoliti OECD da napravi analizu učinkovitosti postojećeg sustava upravljanja sudskim postupcima u hrvatskome sudstvu ili bi trebala za taj zadatak angažirati javnu ili privatnu revizorsku instituciju.

XIII. Izbor članova DSV-a

Državno sudbeno vijeće je tijelo koje imenuje sve suce (osim Predsjednika VSRH), te jedino može donositi odluke o stegovnim postupcima protiv sudaca. Njegov sastav je stoga ključan za funkcioniranje pravosuđa.

Izbore za DSV organizira Vrhovni sud. Zakon dopušta da bude do 6 kandidata na listi koju biraju suci VSRH, do 15 kandidata na svakoj od 3 liste za suce županijskih sudova, te 15 na listama za kandidate specijaliziranih i prvostupanjskih sudova, no ne definira kako se određuje lista kandidata. Zakon ne određuje kojim se načinom glasanja vrši izbor niti koja je većina potrebna. Za postati kandidatom dovoljno je samo prijaviti se, a nije predviđeno da se na primjer mora podnijeti motivacijska izjava.

Na izborima u 2015. god. kandidati su utvrđeni po izbornim jedinicama, no za tako utvrđene kandidate mogli su glasati svi suci. Nakon izbora objavljeni su podaci o broju glasova za svakog izabranog kandidata. Niti jedan izabrani kandidat nije podržala apsolutna većina sudaca, pa je tako jedan kandidat izabran sa samo 387 glasova, od ukupno nekih 1800 sudaca u to vrijeme, a kandidat s najvećim brojem je dobio manje od polovice, samo 678 glasova. Nije objavljen broj sudaca koji su pristupili glasanju, niti koliko je bilo kandidata za pojedino mjesto, te kako su određeni kandidati ako ih je bilo više od zakonom dopuštenog najvećeg broja.

Nakon izmjene Zakona u 2018, na zadnjim izborima suci su mogli glasati samo za kandidate u svojoj izornoj jedinici.

Nakon izbora nije objavljeno na način dostupan javnosti koliko je bilo kandidata, kako je utvrđena lista u zbornoj jedinici ako se javio veći broj kandidata od onog dopuštenog zakonom, koliko je sudaca glasalo u svakoj izornoj jedinici niti koliko su izabrani kandidati dobili glasova. Nema nikakvih podataka je li u nekim jedinicama održan drugi ili više krugova glasanja. Zadnja odluka DSV-a o raspisivanju izbora za članove navela je samo jedan dan za

održavanje izbora, 31. siječnja 2019, ne navodeći datum za eventualni drugi krug.⁵ Nema ni indicija da se kod glasanja primjenjuje neki preferencijalni sistem glasanja.

Sve dakle upućuje da se može biti izabranim i sa samo s relativnom većinom glasova. S tako velikim brojem dozvoljenih kandidata, izbori se mogu dobiti i s vrlo malim brojem glasova u odnosu na broj glasača. (Teoretski, kod 15 kandidata pobjednik se može postati i sa samo 7% dobivenih glasova.)- Takav sistem s velikim brojem kandidata i izborom na bazi relativne većine lako pogoduje povezanoj grupi sudaca kad takva postoji.

S ciljem povećanja transparentnosti i demokratizacije izbora članova DSV-a predlažemo sljedeće:

Preporuka 18: *S ciljem povećanja transparentnosti treba uvesti obavezu za svakoga kandidata za DSV da kod kandidiranja podnese izjavu o tome zašto se kandidira, te priloži svoj CV.*

Preporuka 19: *Kao i kod izbora za više sudačke pozicije, zakon treba predvidjeti da svi dokumenti kandidata podneseni za izbor trebaju biti objavljeni na web stranici.*

Preporuka 20: *Procedura izbora treba predvidjeti mogućnost da odvjetnici, odvjetničke komore, akademske institucije te organizacije civilnoga društva mogu dati svoju ocjenu kandidata, koje će također biti učinjene javnima na web stranici Vrhovnoga suda prije svakoga kruga glasanja.*

Preporuka 21: *Za izbore u svim izbornim jedinicama treba predvidjeti preferencijalno glasanje, ili barem dva kruga glasanja.*

Preporuka 22: *S ciljem demokratizacije izbora treba ponovno uvesti sustav glasanja koji se primjenjivao do zakonskih promjena u 2018, do kada su se kandidati utvrđivali po grupama sudova, no za sve njih su glasali suci iz svih sudova, s time da se sada uvede preferencijalno glasanje ili barem glasanje u dva kruga.*

Način provedbe: preporuke od 17 do 20 mogu se primijeniti odlukama VSRH ili novelom zakona, dok se posljednja može primijeniti samo izmjenom zakona.

XIV. Izborne jedinice za DSV

Zakon je utvrdio da se iz sudačkih redova u DSV biraju dva suca Vrhovnog suda, tri suca županijskih sudova (koji su organizirani u 3 izborne jedinice), jedan sudac specijaliziranih sudova te jedan sudac općinskih sudova. Nesrazmjer u reprezentaciji je enorman kada se uzme u obzir da sudaca na općinskom sudovima ima više od 1000, a biraju jednog člana, u županijskim sudovima oko 400 sudaca bira tri člana, a u Vrhovnom sudu oko 40 sudaca bira dva člana DSV-a.

Preporuka 23: *Treba razmotriti mogućnost da su svi suci jedna izborna jedinica, te da se glasa s preferencijalnim sustavom ili uvede glasanje u nekoliko krugova, kako bi se izbjeglo da budu izabrani suci koji uživaju slabu podršku.*

Neven Mates

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo
2. 12. 2021.

⁵ Poslovnik VSRH navodi da kandidati za izbor moraju dobiti glasove natpolovične većine sudaca, no ne navodi kako se do toga dolazi ako ima više kandidata. Drugo glasanje je predviđeno samo za slučaj da je dvoje kandidata dobilo isti broj glasova. Glasanje je inače javno na sjednici suda, osim ako sud ne odluči drugačije.